

מראי מקומות- בבא בתרא קע"ו

בדפיו) דנקט דיכול לומר פרעתי היכא דהמלוה יש לו שטר של כתב יד הלוה, ונאמן בשבועת היסת. וע' בקובץ **שעורים** (תר"ה), דהביא מהמלחמת כאן (פב: בדפיו), דכ' דמה שיכול לטעון פרעתי, ואין המלוה יכול לומר שטרך בידי מאי בעי, היינו משום דאין הלוה חושש להניחו ביד המלוה שטר שאינו יכול לגבות ממשעבדי. והביא דכ"כ **הרשב"א**, וע"כ הק' משטר פקדון, דאינו גובה ממשעבדי, ומ"מ אינו נאמן לומר החזרתי בלא מגו. והביא הקו"ש דדעת **הרמב"ם** הוא דשטרות הנעשה בערכאות, דלא מהני למשעבדי כיון דלית לי' קלא, מ"מ אינו נאמן לטעון פרעתי, והמגיד **משנה** (מלוה כ"ז) כ' דיש לחלק בין שטר גמור לכת"י, והוכיח הקו"ש מדבריהם דכת"י לא מהני כמו שטר גמור. וביאר דכל מה שיש בה דין שטר, אע"פ שאינו גובה ממשעבדי, אינו יכול לטעון פרעתי כנגדה, משא"כ בכת"י, דאין בה דין שטר, שפיר יכול לטעון פרעתי.

(ד) **ואם נשאת הולד כשר- פי' הרשב"ם**, משום דס"ל דעדי מסירה כרתי בדיעבד. אבל ע' **ברש"י** בגיטין (פו.) דכ' דהאי תנא לא ס"ל כר"מ, שהוא ס"ל דהולד ממזר, וגם לא ס"ל כר"א, שהוא מכשיר לכתחלה כדאי' בסיפא. אלא האי תנא ס"ל דכיון דכתב ידו הוא, הרי זה קיום של קרא דכתי' "וכתב ונתן", וא"כ אף דרבנן פסלינהו דלמא אתי להכשיר ע"י כתב סופר, מ"מ עכ"פ בדיעבד הולד כשר.

(ה) **שאני התם דבשעת כתיבה הוא דשעביד נפשי-** פי' **הרשב"ם**, כשנכתב השטר, נכתב כדי למוסרו בפני עדים, שיהו עדי מסירה במקום עדי חתימה. והק' **הקובץ שעורים** (תרע"א), הרי בשטרי ממון כ"ע מודו דכשר אפי' מצאו באשפה, ואפי' אם כתב הסופר להתלמד בה, וא"כ למה כ' הרשב"ם דהי' כתוב כדי להתמסר בפני עדים, הרי אין צריכין לזה כלל, ומ"מ אם נמסר בעדים כשר וגובין ממשעבדי. ולכאור' החילוק שהי' הגמ' הי' צריך לומר הוא דהיכא דנמסר השטר בכתב ידו בפני עדי מסירה, הרי העדים

(א) **גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לוי, ואינו גובה מן הלקוחות, דלית לי' קלא- פי' בתוס'** דזה בה לפרש לכ"ע, דהיינו, בין למ"ד שעבודא דאורייתא, דהיינו, דלכן אמרי' דאינו גובה מן הלקוחות משום דלית לי' קלא, ובין למ"ד שעבודא דרבנן, ובזה ביאר הא דגובה מן היורשין, דהיינו כדי שלא תנעול דלת בפני לוי. אבל הרי"ף (פג. בדפיו) כ' דהגמ' כאן סובר דר"פ ס"ל שעבודא דאורייתא (כשיטתו בקידושין, וע' בתוס' מש"כ ליישב זה), ומה דאי' דגובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לוי, כ' הרי"ף דבזה ביאר הגמ' למה לענין יורשין אוקמינן לה אדאורייתא [ולכאור' כוונתו, דהי' שייך לומר דכיון דמדרבנן הפקיעו השעבוד, א"כ הפקיעו לגמרי, בין לענין לקוחות ובין לענין יורשין, והגם דהטעם אין שייך ביורשים, מ"מ כדי שלא תפלוג נאמר דהפקיעו לגמרי. וע"ז בא הרי"ף לומר דהא יש סברא אחרת לומר שלא להפקיע השעבוד חוץ מהיכא דשייך הסברא דפסידא דלקוחות, וזהו משום שלא תנעול דלת בפני לוי].

(ב) **הוחזק כתב ידו בב"ד מאי- פי' הרשב"ם**, דשאלת הגמ' הוא אם ע"י הקיום הו"ל כשטר שיש בו קיום, וגובה ממשעבדי, או לא. וע' **באור החמה** בביאור שאלת הגמ', דלכאור' הי' שייך לומר דעיקר הספק הוא אם יש קול או לא. אלא דהק' ע"ז, דא"כ למה הזכיר הא דאחריות טעות סופר. ולכן פי' דאפשר דיסוד הספק הוא אם עדי או דייני קיום נתכוונו בקיומם לעשותו כשטר חדש שחתומים עליו עדים, או שלא נתכוונו לכך, אלא להחזיקו לכמות שהוא, וכמו בשאר קיום שטרות. ולכן הדגיש הרשב"ם שלא כתב אחריות בשטר, דאם היו כותבין אחריות בשטר, אז יהי' מוכח דנתכוונו להוסיף (וודאי מעיקרא לא כ' אחריות בשטר, שהרי לא מהני כלום, ולמה כתבו). **וע"ע באילת השחר** שהעיר על פי' הרשב"ם, דאיך ייעשה שטר של עדים, הא הלוה לא מינה עדים הללו כלל, ולכל היותר יהי' כשטר שהעדים עצמם עשאוהו. וכ' דצ"ל דעל הצד דמהני כשטר, אמדינן דעת' שהוא מסכים לשעבוד, ולכן כשיקיימוהו, ייעשה שטר מעצמו.

(ג) **אע"פ שהוחזק כתב ידו בב"ד, אינו גובה אלא מנכסים בני חורין, וכו'- ע' ברי"ף (פג.**

(ח) **ערב דב"ד לא בעי קנין- פי' הרשב"ם**, דבההיא הנאה דקא מהימני לי' ב"ד, גמר ומשעבד נפשי'. וע' בשיעורי ר' שמואל בקידושין (אות ק"ד) שהביא על דרך זה גם מהרמב"ם, והק' איך מהני הנאה זו שנהנה מהא דב"ד מהימני לי' כדי לשעבדו להמלוה, הרי הוא לא נהנה מהמלוה. וע"ש שדן אם שייך לומר דמהני ע"י קנין עבד כנעני, אבל כ' דאפי' אם מהני, מ"מ דוחק הוא לפרש כן. והביא מהיד רמה בסוגיין דביאר דלא כדברי הרשב"ם, אלא דהנאה הוא מה שהמלוה מאמינו בפני ב"ד, אבל לא דהוי הא דב"ד גרידא מאמינו, ולפ"ז א"ש, דכיון דהמלוה מהנהו, א"כ שפיר שייך לשעבד עצמו להמלוה, והניח דברי הרשב"ם ודעימי בקו'.

קוראין השטר ומקיימין המקח או הלואה, ולכן שפיר גובין ממשעבדי, משא"כ בהוחזק כתב ידו בב"ד, אין השטר נמסר בב"ד בכלל, ואין הב"ד קוראין השטר, רק מחזיקין דזהו באמת כתב ידו, וא"כ נמצא דאין כאן עדים על השטר כלל, והניח בצ"ע.

(ו) **חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו- הק' התוס' הרא"ש (הובא בשטמ"ק)**, מ"ש דכאן חיישינן דשמא על שאלת שלום חתמו, ומ"ש דלגבי ערב אמרי' דאם לא כותבים "ו"פלוגי ערב, אמרי' דעל עיקר השטר חתמו, לימא דעל הערבות חתמו, ולא על עיקר השטר. ותי' דבגט נמצא דשני חלקים של הגט סותרים זה את זה, הגט בא לרחק ושאלת שלום בא לקרב, הלכך איכא למימר דהעדים חתמו על האחרון שחזר בו מן הראשון. אבל בשטר, לדעת המלוה חתמו, וניחא לי' יותר שהעדים יחתמו על הלוח, שממנו תובע תחלה [וק"ק למה צריך לזה, הרי אם אין עדים על עיקר השטר, א"כ העדות על הערב הוא לכאור' לא כלום, ואולי משום דיכולים לחשוב שיש עדים אחרים על השטר, דהיינו עדי מסירה, והם חותמים רק על הערבות, וצ"ע]. אלא שהביא להק' ע"ז מהר"מ, דהא לעיל אי' דעדים אטיוטא חתמי, ולא אמרי' דאעיקר השטר חתמי, ולמה לא אמרי' דהמלוה רוצה יותר שהם יחתמו על עיקר השטר. ותי' דשאני התם דאיכא למימר דעדים כתבו שמותם באמצע הקלף, ועשו טיוטא למעלה מחתימתם שלא יכתוב שום אדם זיוף למעלה מחתימתם, ושוב כתב אחד שטר למעלה מן הטיוטא.

(ז) **חנוק מה לי אמר ר' ישמעאל, וכו'- פי' הרשב"ם**, דשאלת הגמ' הוא אם אמרי' דמשום צערא דחברי' גמר ומקני, או דלמא מתכוין הוא להצילו מחניקה, ומצוה הוא דקעביד, ולא מידי חסרי'. והק' הגידולי תרומה (שער ל"ה, חלק א', אות ג'), הא קיי"ל כאן דע"י קנין משתעבד בכה"ג. אבל לענין ערב בכתובה, דהסברא לומר שלא יועיל הוא ג"כ משום דמצוה קא עביד ולא מידי חסרי', קיי"ל דאינו ערב, ואפי' אם עושה מעשה קנין, ומ"ש. ע"ש מש"כ בזה, וכבר העיר בזה הנמוקי יוסף (פג. בדפי הרי"ף), וכ' דרק משום צערא דחברי' גמר ומקני, אבל בכתובה ליכא צער, דאדרבה, טב למיתב טן דו וכו'.